

Co warto wiedzieć

zanim dziecko pójdzie do szkoły

Aby dziecko mogło zacząć naukę w szkole i odpowiednio z niej korzystać musi osiągnąć tzw. dojrzałość szkolną. **Dojrzałość szkolna to osiągnięcie przez dziecko takiego stopnia rozwoju fizycznego, emocjonalno – społecznego i umysłowego, który umożliwia mu sprostanie obowiązkom szkolnym.**

Na pojęcie dojrzałości szkolnej składa się kilka ważnych i łączących się ze sobą czynników:

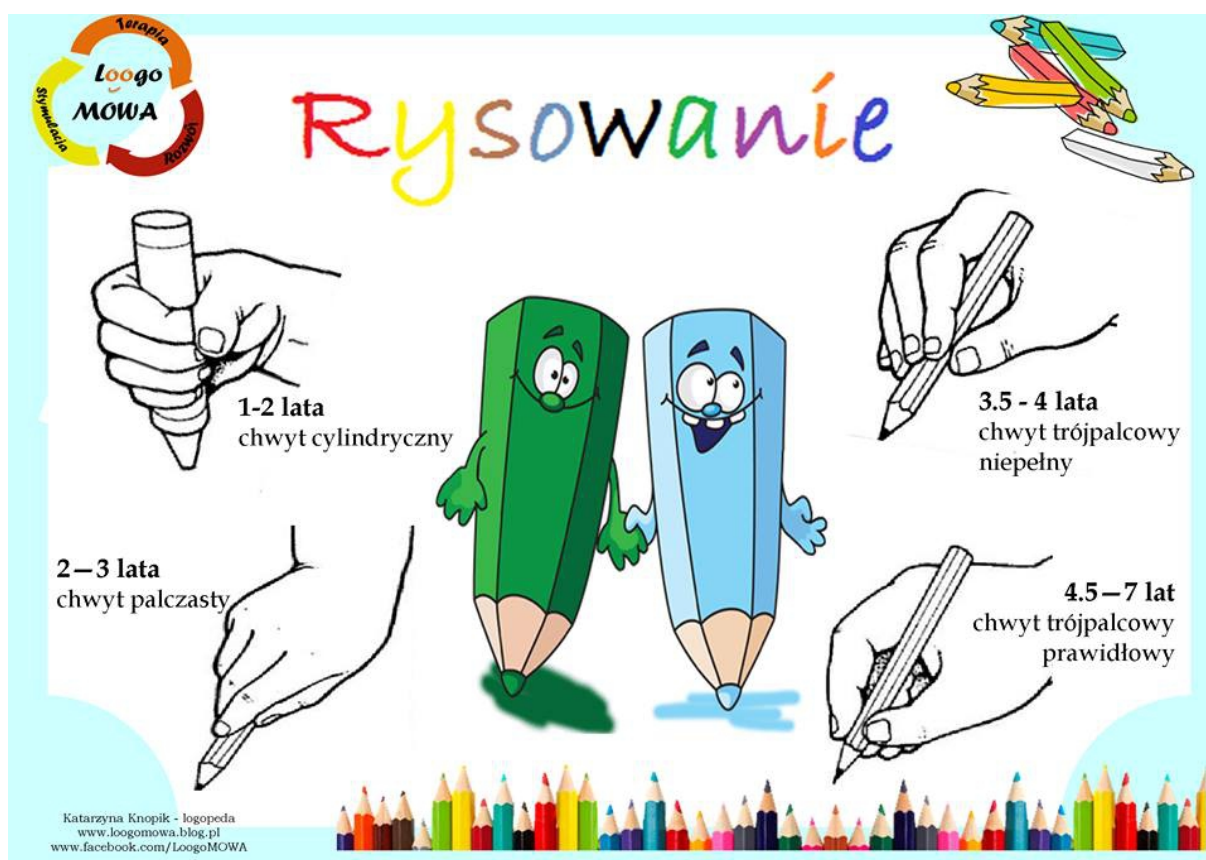
- wiek życia dziecka – istnieje wyraźna różnica rozwojowa między dziećmi urodzonymi na początku roku kalendarzowego a między tymi urodzonymi pod koniec roku; te kilka miesięcy stanowi proporcjonalnie duży okres życia małego dziecka, i może opóźniać proces dojrzewania do pracy umysłowej związanej z nauką;
- stan zdrowia dziecka – wszelkie deficyty wzroku (zez, krótkowzroczność, dalekowzroczność) nie korygowane okularami utrudniają, a czasami wręcz uniemożliwiają przyswajanie wiedzy; podobnie wady słuchu, a zwłaszcza niewykryte niedosłuchy, będące powikłaniami, w dużym stopniu zakłócają przebieg uczenia się; dalej ważne jest wyrabianie nawyku prawidłowej pozycji ciała podczas rysowania czy później odrabianiu lekcji oraz prawidłowe oświetlenie blatu przy pracy;
- ukończony rozwój mowy, poprawność artykulacyjna;
- opanowane wiadomości i umiejętności przewidziane programem rocznego obowiązkowego przygotowania dziecka do rozpoczęcia nauki szkolnej;
- dojrzałość społeczna – umiejętność podporządkowania się wymogom szkoły, wrażliwość na ocenę, cierpliwość, wytrwałość, umiejętność współpracy;
- odpowiednia motywacja i zainteresowanie nauką;
- dojrzałość emocjonalna – umiejętność panowania nad swoimi reakcjami, radzenia sobie w sytuacjach trudnych, w pokonywaniu przeszkód.

Co warto stymulować u dziecka przed rozpoczęciem nauki szkolnej

Jedną z bardzo ważnych umiejętności jest **przygotowanie ręki** przyszłego ucznia do nauki pisania. W trakcie rozwoju dłoni i palce nabierają coraz większej wprawy i precyzji w działaniu. Najpierw dziecko rysuje duże i proste elementy graficzne, potem rysunki są bogatsze w szczegóły, bardziej precyzyjne i dokładne. Przy pisaniu biorą udział grupy mięśni ramienia i przedramienia (duża motoryka), nadgarstka, dłoni i palców (mała motoryka). Aby je przygotować do późniejszych obciążeń dziecko musi dużo **rysować, malować, kleić, wycinać, wydzierać i lepić, rzucać piłką do celu, łapać piłkę, budować z klocków lego, nawlekać drobne koraliki na żyłkę itd**

Dziecko trzeba odpowiednio **zachęcać i motywować do działalności plastycznej**. Chwalić za każdą wykonaną pracę, prosić o rysunki – przygotowywać z nim m. in. prezenty dla członków rodziny np. laurki. Dziecko od najmłodszych lat powinno mieć w domu **kredki, farby i plastelinę** i na miarę swoich aktualnych możliwości nimi się posługiwać. Na początku lepiej towarzyszyć dziecku w tych czynnościach, aby nie zniszczyło sobie ubrania, mebli czy ścian (znane są wszystkim efekty mazania kredkami po ścianach). Zamiast plasteliny dziecko może lepić figurki z **masy solnej** lub **po prostu pomagać w kuchni przy lepieniu pierogów czy klusek**. W ten sposób osiągniemy podwójną korzyść, bo spędzimy czas z dzieckiem, będzie dumne, że pomagało nam gotować obiad (uczy się także pomagania w domowych obowiązkach), a przy okazji ćwiczy sobie mięśnie i sprawność palców i dłoni potrzebne do nauki pisania. Dzieci mogą – przy okazji pracy z tatą w przydomowym warsztacie, manipulując, **dokręcając i odkręcając śrubki** uczyć się przydatnych rzeczy, zyskując opinię pomocnika taty i jego prawej ręki, a przy okazji doskonalić zdolności manualne.

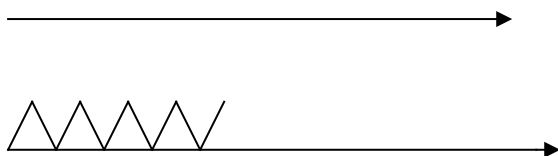
Przy rysowaniu należy zwracać uwagę na wyrabianie odpowiednich nawyków związanych z pracą graficzną. Po pierwsze ołówek czy kredka muszą być trzymane w odpowiedni sposób (poniżej etapy rozwoju chwytu). Po drugie dziecko rysując elementy poziome, pionowe czy koła musi nauczyć się właściwych nawyków, aby przygotować rękę do prawidłowego sposobu kreślenia i łączenia liter.

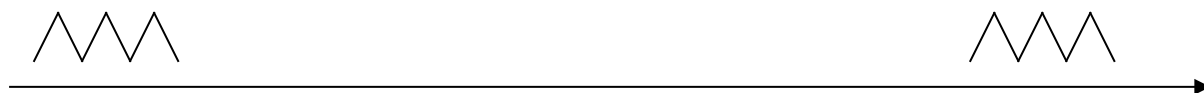
PRAWIDŁOWE NAWYKI RYSOWANIA

1) Piszemy zawsze **od strony lewej do prawej**, niezależnie od tego czy jest to zdanie, czy szlaczek.

Ela ma kota.

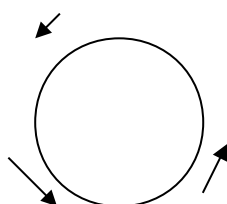

Jeśli Państwa dziecko jest leworęczne można ułatwić mu pracę umieszczając wzór szlaczka również na końcu linii, aby mogło go widzieć przez cały czas.

2) Najlepszym narzędziem do pisania i kreślenia szlaczków dla dzieci jest **OLÓWEK** o miękkości HB lub B. Na początkowym etapie nauki pisania nie pozwólmy dzieciom pisać długopisem.

3) **Koło** kreślimy przeciwnie do ruchu wskazówek zegara, właściwy nawyk ułatwia późniejsze prawidłowe łączenie liter.

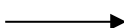

4) **Kierunek rysowania linii** jest następujący:

- pionowych: z góry do dołu

- poziomych: z lewej do prawej

Rysunki spontaniczne i dowolne rozwijają wyobraźnię i twórczość dziecka. Kolorowanie i rysowanie szlaczków literopodobnych wyrabia precyzję ruchów i dokładność niezbędną do pisania w linijkach, przygotowuje do pisania liter. Na początku linie powinny być dość szerokie, aby dzieci łatwiej nauczyły się kształtów i łączeń a w miarę postępów powinny być coraz węższe, aż do takich, które są w zeszycie.

Następną ważną umiejętnością konieczną do prawidłowego czytania i pisania jest **orientacja w schemacie ciała i w przestrzeni**. Sześcioletek powinien sprawnie **odróżniać rękę lewą od prawej**. Jeżeli tego nie potrafi należy przypominać, że prawa rączka to ta, którą podajemy na powitanie i pożegnanie i ta, którą trzymamy łyżkę. A rączka lewa to jest ta, która „pilnuje” serduszka. Aby utrwalić tę orientację należy jak najczęściej posługiwać się terminami prawo – lewo. Na przykład kiedy chcemy skrócić drogą w prawo, nie pokazujemy dziecku od razu kierunku tylko przeprowadzamy z nim wspólną analizę. Pytamy – *która to jest prawa ręka?*, jeśli dziecko nie wie, pytamy – *a którą ręką się witasz?*, *to ta jest prawa. To w takim razie pokaż mi gdzie powinniśmy skręcić*. Podobnie, przez częste powtarzanie zwrotów, utrwalamy **pojęcia określające kierunki w przestrzeni: góra, dół, za, po środku, pomiędzy, pod, nad**. Wyrobiona orientacja w schemacie ciała i przestrzeni pomoże uniknąć błędów związanych z myleniem liter podobnych względem osi poziomej i pionowej takich jak: d-b, g- p, u -n, z- n, p-b oraz skróci etap pisma lustrzanego. W przyszłości dobra orientacja ułatwi naukę geografii i geometrii.

Kolejną ważną umiejętnością, którą możecie Państwo ćwiczyć z dzieckiem w domu jest **sposostrzeganie wzrokowe** - jest to zdolność odróżniania i wyróżniania elementów podobnych np. liter i zapamiętywania ich wzorów.

Na początku ćwiczymy **opisywanie obrazków** w książeczkach. Prosimy dziecko o **odnajdywanie różnych szczegółów na ilustracjach** (od łatwych i dużych do coraz drobniejszych i trudniejszych). Zwracamy uwagę na **różnice w przedmiotach** codziennego użytku np. dwa kubki są tylko podobne do siebie, chociaż są białe o podobnym kształcie to jeden jest w czerwone serduszka, a drugi w czerwone kółeczka. **Porównujemy przedmioty** – w czym są do siebie podobne, a czym się różnią. Doskonalenie spostrzegania wzrokowego, pamięci wzrokowej i koordynacji wzrokowo – ruchowej (koniecznej przy pisaniu) ułatwia układanie wzorów z klocków, układanie puzzli (mogą być pocięte pocztówki), gry typu „Zapamiętaj” czy typu „Co się zmieniło?”

Bardzo ważną umiejętnością, a sprawiającą najwięcej problemów dzieciom jest wykształcenie umiejętności **sposostrzegania i różnicowania słuchowego**. Na początku w trakcie rozwoju mowy podczas czytania dzieciom książek i wierszyków zwracamy uwagę na **rymy**. Podajemy rymujące się wyrazy, później prosimy aby dziecko znalazło rym do podanego wyrazu. Możemy bawić się z dziećmi w wysłuchiwanie i wyklaskiwanie prostych rytmów, śpiewać proste, rytmiczne piosenki, zabawy w reagowanie na dźwięki, rozpoznawanie dźwięków.

Następnym etapem **kształcenia spostrzegania słuchowego** jest umiejętność **podziału słowa na sylaby** i wyróżnianie **pierwszej głoski** w wyrazie. Pytamy dziecka np. *Na jaką głoskę zaczyna się wyraz “kot”?* *Jakie słowo jeszcze zaczyna się na głoskę “k”?* Możemy się bawić z dziećmi w konkursy, np. kto wymieni więcej wyrazów na głoskę “k”, albo „*Jedzie pociąg i wiezie towary na głoskę „k”*”

Następnym etapem jest **wysłuchiwanie ostatniej głoski w wyrazie i po kolei**. Pytamy – *Co słysząc na końcu wyrazu “kot”?*, *a w wyrazie “dom”?* itp. Możemy się bawić z dziećmi w konkursy, np. w węża głoskowego (sztafetę głoskową) – zadaniem kolejnej osoby jest powiedzenie słowa, które zacznie się taką samą głoską jaką skończyło się poprzednie słowo np. kot – trawa – agrest – telewizor itd. **Ważne jest aby uczyć dzieci prawidłowej wymowy głosek (bez elementów wokalicznych takich jak: -y, -e, -a**. Nieprawidłowe wymawianie głosek utrudnia złożenie słuchowe słowa, a w efekcie czytanie. Bo na przykład, kiedy dziecko

ma do odczytania wyraz “kot” i przegłoskuje go tak: ka – o – ty, to musi mu wyjść wyraz KAOTY, albo: ky – o – ty, to musi mu wyjść wyraz KYOTY, który nie ma nic wspólnego ze słowem KOT. Dalej ćwiczymy **syntezę słuchową**, tj. składanie słów z sylab i głosek.

Kolejną umiejętnością, którą rodzice mogą ćwiczyć razem z dziećmi podczas codziennych, domowych zajęć jest **liczenie**. Sześciolatek powinien prawidłowo liczyć do 10 lub 20 i rozumieć, że liczenie to jest ciąg narastających po sobie liczb. W tym wieku dzieci spontanicznie przeliczają wszystko i chętnie podejmują zadania związane z liczeniem. Można przeliczać szyszki, jabłka, nakrycia na stole, w drodze mijane drzewa, jadące samochody itp.

Dziecko powinno też wiedzieć, że kiedy mówimy „dokładam” to znaczy dodajemy i że w efekcie będzie czegoś więcej. Kiedy zaś mówimy, że „zabieramy” to odejmujemy i będzie czegoś mniej. Powinno też rozróżniać pojęcia mniej, więcej i równo (tyle samo), stosować znaki $<$, $>$, $=$ oraz znać cyfry od 0 do 9. Przeliczanie, przynajmniej na początkowym etapie ułatwiają gry planszowe z kostką. Sześciolatek powinien także **rozróżniać podstawowe figury geometryczne**: koło, trójkąt, kwadrat i prostokąt.

Przygotowaniem do rozwiązywania w przyszłości zadań matematycznych jest rozwiązywanie zagadek. Dzieci lubią rozwiązywać zagadki i łamigłówki. Możemy je wymyślać sami lub korzystać z gotowych z czasopism czy książeczek przeznaczonych dla dzieci w wieku przedszkolnym.

Dziecko dojrzałe do podjęcia nauki powinno posiadać **wiadomości dotyczące najbliższego środowiska społeczno – przyrodniczego**. Wiedzieć jak się nazywa, ile ma lat i gdzie mieszka. Trzeba od czasu do czasu przypomnieć to z dzieckiem.

Mały uczeń powinien mieć opanowane podstawowe **wiadomości o kalendarzu** tj. znać nazwy dni tygodnia i pór roku. Utrwalamy je u dzieci przez częste powtarzanie i odwoływanie się do nich. Na przykład, gdy dziecko zapyta – kiedy pojedziemy do babci, to zamiast dać prostą odpowiedź, która mu jednym uchem wpadnie, a drugim wypadnie przeprowadźmy z dzieckiem analizę. *„Dzisiaj jest wtorek a do babci pojedziemy w sobotę. Policzmy to razem na paluszkach - wtorek (1), środa (2), czwartek (3), piątek (4) i sobota(5). Za pięć dni pojedziemy do babci.”*

Zaproponowane ćwiczenia można wykonywać **wykorzystując każdą wolną chwilę, niejako przy okazji**. Podczas wspólnych spacerów, podczas wspólnych wyjazdów samochodem czy prac domowych. Chodzi o to, aby były wykonywane często i systematycznie.

Dzieci, które pomimo realizacji programu rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego mają problemy z zapamiętaniem i rozpoznawaniem liter, z wyróżnianiem pierwszej i ostatniej głoski w wyrazie oraz słuchowym rozkładaniem czy składaniem wyrazów oraz mają niską sprawność grafomotoryczną (brzydko i niestarannie rysują szlaczki literopodobne) mogą być **niedojrzałe do rozpoczęcia nauki w klasie pierwszej. Przyczyną tego mogą być deficyty funkcji percepcyjno-motorycznych**, warunkujące powodzenie w nauce czytania, pisanie i liczenia, a które mogą występować także u dzieci o prawidłowym rozwoju intelektualnym.

Sześciolatki, u których zauważono powyższe problemy powinny być poddane odpowiedniej stymulacji w przedszkolu i w domu, w poważniejszych przypadkach poddane specjalistycznym oddziaływaniom terapeutycznym. Jeśli pomimo podjętych działań problemy nie znikną, to należy koniecznie zgłosić dziecko na badania do poradni psychologiczno-pedagogicznej w celu oceny dojrzałości szkolnej. **Diagnoza gotowości szkolnej w poradni przeprowadzana jest od maja, po złożeniu przez rodzica osobiście w sekretariacie lub drogą mailową stosownego zgłoszenia na badania.**

Druk zgłoszenia na stronie poradni <http://poradniaosw.w.interia.pl/>

Opracowała:

mgr Beata Mrula – pedagog terapeuta

pracownik Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej

w Ostrowie Wielkopolskim